

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης

Μέμος Κωνσταντίνος

Διδάσκων (ΕΔΙΠ), Υ/Δ Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής
Παντείου Πανεπιστημίου

Περίληψη: Η κεντρική επιδίωξη της έρευνας επικεντρώνεται στη διερεύνηση της οικονομικής κρίσης στη Ελλάδα και στις επιδράσεις της στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης. Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται η μετάλλαξη της χρηματοοικονομικής κρίσης σε οικονομική και η μετάβασή της στην πραγματική οικονομία με πολύ σοβαρές επιπτώσεις για τη χώρα μας. Επίσης μελετάται η επιδείνωση της οικονομικής κρίσης με τις εφαρμοζόμενες μνημονιακές πολιτικές και οι επιπτώσεις στην ανεργία, την απασχόληση και στο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΣΚΑ).

Η Οικονομική κρίση

Οικονομική κρίση είναι μια διαταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές στις οποίες οι λανθασμένες επιλογές και τα προβλήματα οικονομικού κινδύνου αυξάνονται με αποτέλεσμα να αδυνατούν να διοχετεύσουν τα κεφάλαιά τους σε παραγωγικές επενδύσεις και σε αποδοτικούς τομείς. Μια οικονομική κρίση μπορεί να οδηγήσει μια οικονομία μακριά από την ισορροπία και να στρέψει σε μια καθοδική πορεία τους δείκτες της οικονομικής ανάπτυξης.

Η παγκόσμια αλλά και η ελληνική οικονομία βρέθηκαν αντιμέτωπες με τη μεγαλύτερη ύφεση μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η χρηματοοικονομική κρίση μετατράπηκε σε κρίση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και μεταφέρθηκε πολύ γρήγορα στην πραγματική οικονομία .

Η Οικονομική κρίση

Η χρηματοοικονομική κρίση πέρασε στην πραγματική οικονομία μέσω της απροθυμίας των πιστωτικών ιδρυμάτων να χορηγήσουν δάνεια και μέσω της καταστροφής του πλούτου των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από το σπάσιμο στις φούσκες. Το εξωτερικό εμπόριο κατέρρευσε και μειώθηκε η κατανάλωση. Ως συνεπεία είχαμε την εντυπωσιακή μείωση του ΑΕΠ παγκοσμίως, την μείωση της απασχόλησης, την αύξηση της ανεργίας, την αποδόμηση των εργασιακών σχέσεων και του Συστήματος της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Η κρίση που πλήττει την Ευρώπη και την Ελλάδα από το 2008 δεν είναι μόνο χρηματοπιστωτική και οικονομική. Είναι ταυτόχρονα **κοινωνική, θεσμική και πολιτική.**

Οι εφαρμοζόμενες πολιτικές λιτότητας με τους περιοριστικούς προϋπολογισμούς των κρατών-μελών αυξάνουν τους φόρους και την ανεργία, μειώνουν την ανάπτυξη και τα εισοδήματα, διευρύνουν το δημόσιο χρέος τους και τροφοδοτούν την ευρωπαϊκή λαϊκή δυσαρέσκεια η οποία εκδηλώνεται με διαφορετικούς τρόπους κινητοποιήσεων και αντιδράσεων των ευρωπαίων πολιτών.

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα έφερε στην επιφάνεια τις σωρευμένες διαθρωτικές ανισορροπίες, τα σοβαρά και παραγωγικά ελλείμματα της ελληνικής οικονομίας, τα οποία διογκώθηκαν έπειτα από τις επιλογές και την αδράνεια ετών της οικονομικής πολιτικής.

Πιο συγκεκριμένα μακροχρόνιες διαρθρωτικές ανισορροπίες της ελληνικής οικονομίας αποτυπώνονται στα **διπλά ελλείμματα, τρεχουσών συναλλαγών και το δημοσιονομικό έλλειμμα**. Το μεγάλο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών οφείλεται κατά βάση στο παραγωγικό έλλειμμα της ελληνικής οικονομίας ως αποτέλεσμα του μοντέλου της άνισης ανάπτυξης που έχει εγκαθιδρυθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση τις τελευταίες ιδιαίτερα τέσσερις δεκαετίες. Εισάγουμε δηλαδή πολύ περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες από ότι εξάγουμε. Έτσι το αποτέλεσμα αυτού του μοντέλου της άνισης ανάπτυξης ήταν εκτός από το παραγωγικό έλλειμμα και το έλλειμμα της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Αυτά τα δυο ουσιαστικά παραγωγικά και τεχνολογικά ελλείμματα, η ασκούμενη οικονομική πολιτική επέλεξε να καλύψει με συνεχή δανεισμό που σταδιακά επέφερε τη διεύρυνση του δημόσιου χρέους.

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Η διόρθωση αυτών των διαρθρωτικών ανισορροπιών και των παραγωγικών-τεχνολογικών ελλειμμάτων επικεντρωμένη στη δημοσιονομική λιτότητα και όχι στη σφαίρα της παραγωγικής ανάπτυξης, με τη ταυτόχρονη χρηματοδότηση της Ελλάδας προκειμένου να εξυπηρετεί το δημόσιο χρέος της, αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί τους διακηρυγμένους στόχους του Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής που υιοθετήθηκε και εφαρμόζεται στα πλαίσια των Μνημονίων Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, που συμφωνήθηκαν ανάμεσα στις ελληνικές κυβερνήσεις, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο από τον Μάιο του 2010 όταν υπήρξε το αρχικό αίτημα της τότε ελληνικής κυβέρνησης για χρηματοδοτική βοήθεια.

Επιπλέον αποτέλεσε και αποτελεί το "Μνημονιακό παράδοξο", με την έννοια ότι αντί να επιτευχθεί ο διακεκριμένος στόχος της δημοσιονομικής και παραγωγικής εξυγίανσης της ελληνικής οικονομίας, επιτεύχθηκε ο στόχος επιστροφής του παραγόμενου πλούτου και της απασχόλησης στα επίπεδα του 2009 κατά το 2030 και κατά το 2035 αντίστοιχα.

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα προϋπήρχε και επιδεινώνεται ποσοτικά και ποιοτικά από τη διεθνή οικονομική κρίση. Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα είναι σοβαρότερη από αυτή στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης γιατί πλήττονται σε βάθος οι τρεις βασικές διαστάσεις της ελληνικής οικονομίας. Έτσι, η κρίση στην Ελλάδα είναι: α) **οικονομική** (μηδενική ή αρνητική αύξηση του ΑΕΠ, μείωση των επενδύσεων, μείωση βιομηχανικής παραγωγής, μείωση εξαγωγών, μείωση κύκλου εργασιών, μείωση ζήτησης, μείωση μισθών, μείωση απασχόλησης, αύξηση των απολύσεων, αύξηση της ανεργίας), β) **δημοσιονομική** (αύξηση των δημοσίων ελλειμμάτων, αύξηση δημοσίου χρέους, κατάρρευση των δημοσίων εσόδων και των οικονομικών των ασφαλιστικών ταμείων) και γ) **κοινωνική** (αύξηση ιδιωτικών δαπανών υγείας, υποχρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής προστασίας, μείωση συντάξεων και κοινωνικών παροχών, δυσχέρειες Ταμείων και Νοσοκομείων να εκπληρώσουν έγκαιρα τις υποχρεώσεις τους προς τους ασφαλισμένους-συνταξιούχους και προς τους προμηθευτές, κ.ά.).

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας κρίνεται πολύ σοβαρή εξαιτίας του διογκωμένου δημόσιου ελλείμματος και δημόσιου χρέους, της τεχνολογικής καθίζησης της παραγωγικής βάσης, τη μείωση των εξαγωγών και το κλείσιμο μεγάλου αριθμού μικρομεσαίων επιχειρήσεων που είναι η ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας. Τα αποτελέσματα αυτής της κατάστασης είναι η υψηλή ανεργία, οι μαζικές απολύσεις και διαθεσιμότητες των εργαζομένων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, οι ευέλικτες μορφές απασχόλησης και η εκ περιτροπής εργασία, η μείωση των συντάξεων με αποτέλεσμα την αποδόμηση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στη χώρα μας.

Οι συνταγές του Μνημονίου 1 και 2 και της τρόικα είναι εκ προοιμίου καταδικασμένες στην αποτυχία, αφού μεθοδολογικά αντιμετωπίζουν την οικονομία ως επιχείρηση, υπολογίζοντας μόνο έσοδα-δαπάνες, παραγνωρίζοντας ότι η οικονομία δεν λειτουργεί μόνο με έσοδα και δαπάνες, δεδομένου ότι αποτελεί μια «αντιφατική σύνθεση» οικονομικών-κοινωνικών λειτουργιών και σχέσεων

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις αρχικές προβλέψεις του ΔΝΤ, η ύφεση το 2011 θα περιοριζόταν στο -2,6%, έφτασε όμως -7,1%. Το 2012 το ΔΝΤ προέβλεπε ανάπτυξη 1,1%, η χρονιά έκλεισε με ύφεση -7% και για το 2013 προέβλεπε ανάπτυξη 2,1%, έναντι ύφεσης -3,9%.

Η ανεργία το 2012 αναμενόταν να μην ξεπεράσει το 15%. Τελικά, έφτασε το 24%.

Όσων αφορά τις δημοσιονομικές εξελίξεις, οι εκθέσεις του Μαΐου του 2010 και Ιουλίου του 2011 περιείχαν πολύ αισιόδοξες προβλέψεις αναφορικά με τα ελλείμματα του 2010 και του 2011 καθώς επίσης και πολύ υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα ιδιαίτερα από το 2014 ως το 2020. Οι τρεις τελευταίες εκθέσεις είναι πολύ πιο ρεαλιστικές για την περίοδο 2013-2015 και λιγότερο ρεαλιστικές για το 2016.

Η χορήγηση δανείων στην Ελλάδα απέτυχε να μειώσει το δημόσιο έλλειμμα ενώ η λήψη μέτρων λιτότητας οδήγησαν τη χώρα σε μεγαλύτερη ύφεση με αποτέλεσμα την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, την αύξηση της ανεργίας, τη μείωση των συντάξεων και εν τέλει την αποδόμηση του κοινωνικού κράτους.

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

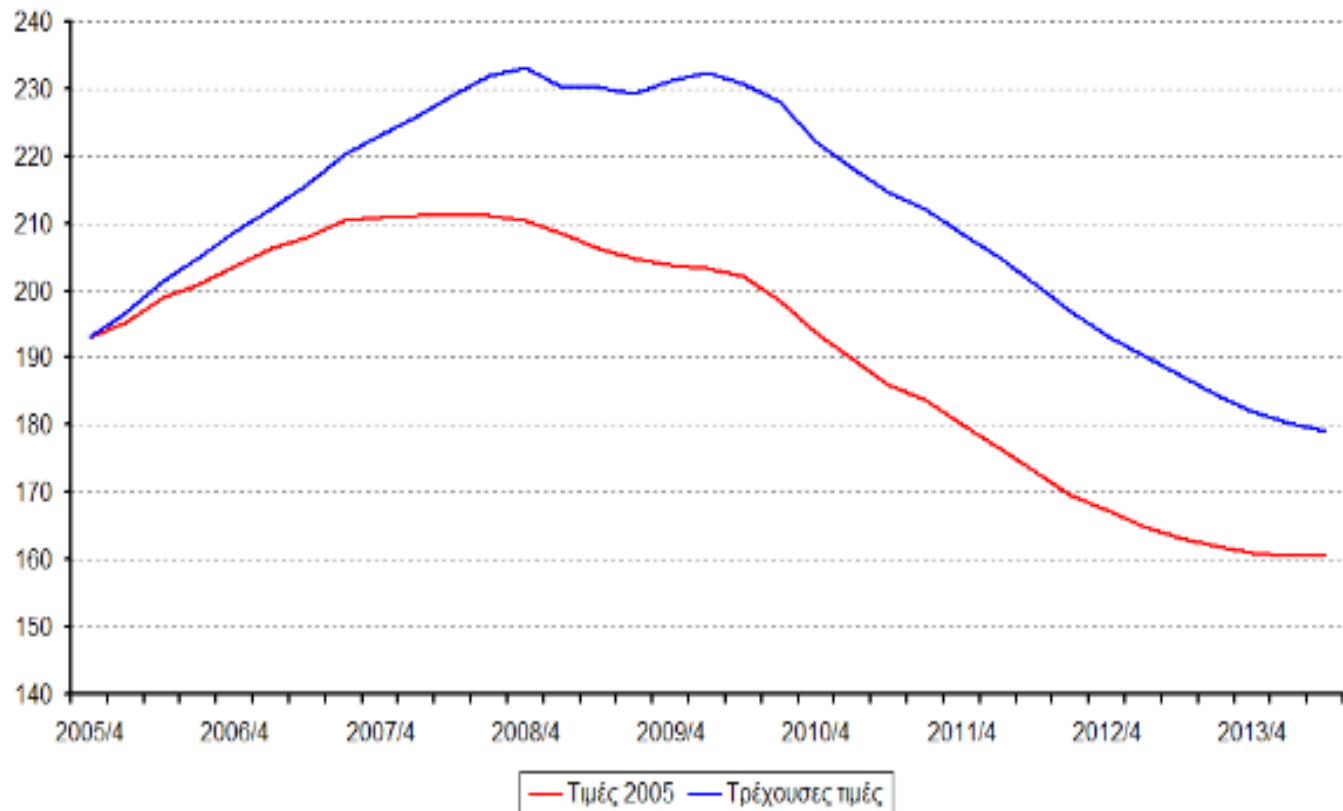
Στο τέλος του 2005, το **ΑΕΠ** της Ελλάδας (τόσο σε σταθερές, όσο και σε τρέχουσες τιμές) έφθανε στα € 193,05 δισεκατομμύρια. Στο β' τρίμηνο του 2014, το ΑΕΠ της Ελλάδας (σε σταθερές τιμές) αποτιμήθηκε σε € 160,45 δισεκατομμύρια. Δηλαδή, μεταξύ του 2005 και του 2014 σημείωσε πραγματική πτώση κατά 16,9%.

Την περίοδο 2010 – 2013 υπήρξαν απώλειες 40 δισ. ευρώ στο ΑΕΠ της Ελλάδας.

Το **έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης** διαμορφώθηκε στο τέλος του 2013 στο 2,1% του ΑΕΠ (χωρίς την επίπτωση από τη στήριξη των τραπεζών) ή στο 12,7% του ΑΕΠ (συμπεριλαμβανομένης της επίπτωσης από τη στήριξη των τραπεζών)

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Εξέλιξη ΑΕΠ 2005-2014
(δισ. ευρώ)

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Το **δημόσιο χρέος** αυξήθηκε στα 318,7 δισ. ευρώ (175,1% του ΑΕΠ) στο τέλος του 2013, από 303,9 δισ. ευρώ (157,2% του ΑΕΠ) το 2012, από 355,1 δισ. ευρώ (170,3% του ΑΕΠ) το 2011 (σ.σ. μεταξύ 2011 και 2012 πραγματοποιήθηκε το PSI) και από 329,5 δισ. ευρώ (148,3% του ΑΕΠ) στο τέλος του 2010.

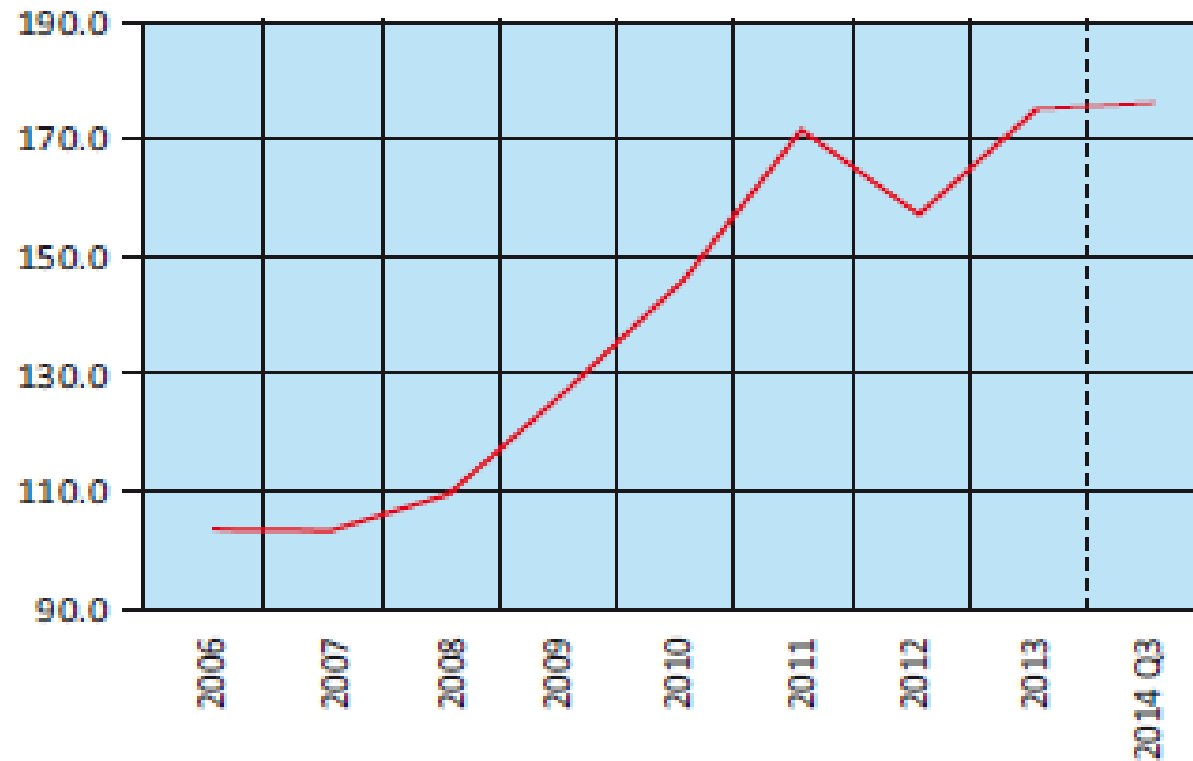
Το 2013 το 74,2% του χρέους της χώρας ήταν σε μακροπρόθεσμα δάνεια. Το δημόσιο χρέος το τρίτο τρίμηνο του 2014 έφτασε το 176% του ΑΕΠ (315,5 δισ. ευρώ), έναντι 177,5% του ΑΕΠ (317,5 δισ. ευρώ) το δεύτερο τρίμηνο του 2014 και 171% του ΑΕΠ (317,7 δισ. ευρώ) το τρίτο τρίμηνο του 2013.

Η στήριξη του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και κατ επέκταση του τραπεζικού συστήματος ήταν βασική αιτία αύξησης του δημόσιου χρέους.

Επίσης το **χρέος της Κεντρικής Διοίκησης** στις 31.12.2014 ανέρχεται σε €324,1 δισ. Τον Απρίλιο του 2014, το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκε σε 12,7% του ΑΕΠ (23,1 δισ. ευρώ), έναντι 8,9% του ΑΕΠ το 2012 (17,3 δισ. ευρώ).

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Διαχρονική εξέλιξη του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ
Evolution of debt as percentage of GDP

Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Οι απώλειες της ελληνικής οικονομίας 2010-2013

ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ -37,2%	ΕΓΧΩΡΙΑ ΖΗΤΗΣΗ -31,0% Επίπεδο 1999	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ -18,2%	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ -6,5% Επίπεδο 2003
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ -8,8%	ΑΕΠ (2008-2013) -25%	ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΜΙΣΘΩΤΩΝ -37 δις €	ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ (2008-2012) -30,0%
ΟΓΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ -23,5%	ΜΕΣΕΣ ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΠΟΔΟΧΕΣ -16,3%	ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ -13,9%	ΑΕΠ ανά ΚΑΤΟΙΚΟ (2008-2012) -23,6%

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η τρισδιάστατη κρίση (οικονομική, δημοσιονομική και κοινωνική) στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια δεν άφησε ανεπηρέαστο και το κοινωνικό κράτος.

Το **κοινωνικό κράτος** ως υποσύστημα του οικονομικού συστήματος έχει ως στόχο, με τη χορήγηση των παροχών σε είδος και σε χρήμα να αναδιανέμει (δευτερογενώς) τους πόρους της οικονομίας στην κοινωνία, αμβλύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την πρωτογενή ανισοκατανομή των πόρων μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας.

Το κοινωνικό κράτος είναι υπεύθυνο για την παροχή των κοινωνικών δικαιωμάτων στους πολίτες δημόσια υγεία, παιδεία, κοινωνική ασφάλιση, εργασία, προστασία των πολιτών κ.ά. Το κοινωνικό κράτος είναι ένας κοινωνικός θεσμός του οικονομικού συστήματος και διαμορφώνεται ανάλογα με τις κοινωνικές εξελίξεις για την ικανοποίηση των αναγκών του πληθυσμού.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η κρατική διαχείριση του κοινωνικού κεφαλαίου τα προηγούμενα χρόνια στέρησε από το κράτος πρόνοιας και κατ'επέκταση από την κοινωνική ασφάλιση ένα σημαντικό αποθεματικό κεφάλαιο. Σε συνδυασμό με τη μη είσπραξη νομοθετημένων εσόδων του κράτους πρόνοιας και την περιορισμένη χρηματοδοτική συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού, η κοινωνική ασφάλιση υπέστη μεγάλο πλήγμα.

Η εκδήλωση της κρίσης στη χώρα μας είχε ως αποτέλεσμα τη **μείωση των παροχών** (συντάξεις κύριες και επικουρικές, εφάπαξ, κοινωνικά επιδόματα, κλπ) και τη **μείωση των κοινωνικών δαπανών** με αποτέλεσμα τη σοβαρή επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού και την άμβλυνση των κοινωνικών προβλημάτων.

Σε μια περίοδο δραματικής αύξησης της ανεργίας και της απορύθμισης των εργασιακών σχέσεων η κρίση του κοινωνικού κράτους και της κοινωνικής ασφάλισης γίνεται περισσότερο ορατή από κάθε άλλη φορά.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

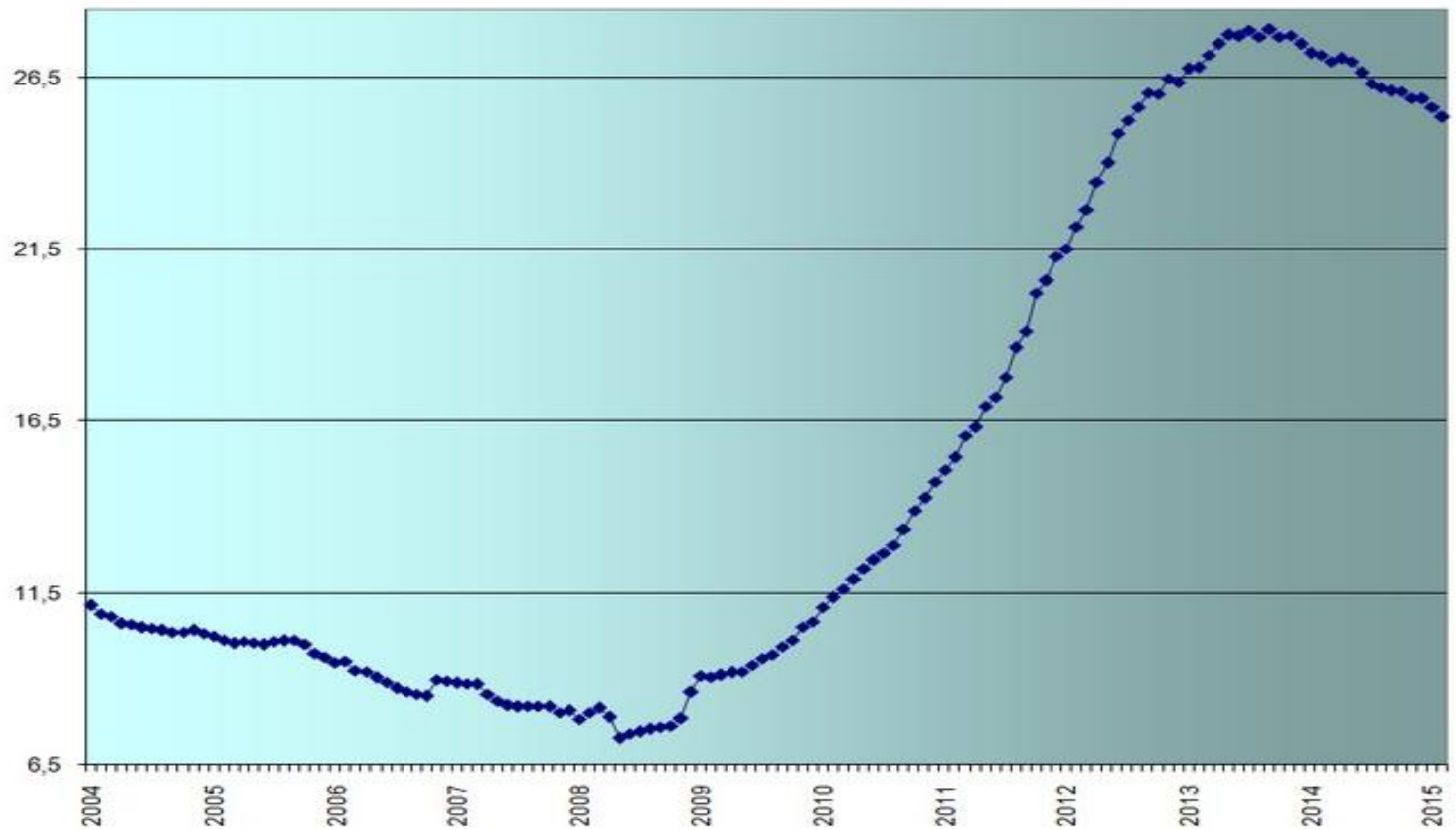
Το Φεβρουάριο του 2015 το εποχικά διορθωμένο **ποσοστό ανεργίας** ανήλθε στο 25,4% έναντι 27,2% τον Φεβρουάριο του 2014 και 25,6% τον Ιανουάριο του 2015. Το σύνολο των **απασχολουμένων** κατά το Φεβρουάριο του 2015 εκτιμάται ότι ανήλθε σε 3.549.166 άτομα. Οι **άνεργοι** ανήλθαν σε 1.205.857 άτομα, ενώ ο **οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός** ανήλθε σε 3.347.358 άτομα.

Η **ανεργία** στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2009-2014, ως αποτέλεσμα της εφαρμοζόμενης πολιτικής είχε δραματική αύξηση όπως βλέπουμε και από το παρακάτω διάγραμμα, και είναι πολύ δύσκολο να επιστρέψει στα επίπεδα του 2009 με μια αναιμική ανάπτυξη που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην μεγάλη εσωτερική υποτίμηση και όχι σε αναπτυξιακές πολιτικές και επενδύσεις.

Η **πραγματική ανεργία** στην Ελλάδα εκτιμάται ότι είναι πέντε (5) ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τη στατιστική ανεργία.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα 2004-2015

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η **ανεργία** στερεί πόρους από το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης(ΣΚΑ) και τα τελευταία χρόνια με τη δραματική της αύξηση το σύστημα έχασε ένα σημαντικό κεφάλαιο.

Το ενεργό εργατικό δυναμικό της χώρας μας χρηματοδοτούσε τους συνταξιούχους χωρίς να μένει αποθεματικό κεφάλαιο στα ταμεία του ΣΚΑ(η αναλογία εργαζομένων-συνταξιούχων έγινε 1:1).

Με το έντονο δημογραφικό πρόβλημα και τη μαζική έξοδο των εργαζομένων στη σύνταξη (**baby boom**) τα επόμενα χρόνια το ΣΚΑ θα αντιμετωπίσει σημαντικό πρόβλημα λόγω πολύ μικρού κεφαλαίου διαθέσιμων για να χρηματοδοτήσει τις επιπρόσθετες συντάξεις.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η **εργασιακή κρίση** στην Ελλάδα προήλθε με την πλήρη απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, με το καθεστώς των ατομικών συμβάσεων εργασίας και των συμβάσεων ενοικίασης εργαζομένων, με την πλήρη απελευθέρωση των απολύσεων και με την εποπτεία της εργασίας.

Η **μείωση των μισθών** (35-45%) διαμέσου των ατομικών συμβάσεων και των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, το επίπεδο των οποίων ανέρχεται σε ποσοστό 40% (550.000 εργαζόμενοι) από τους οποίους το κράτος δεν εισπράττει 3 δις ευρώ τον χρόνο από φόρους εισοδήματος και τα ασφαλιστικά Ταμεία δεν εισπράττουν 350 εκατ. ευρώ από εισφορές, 850.000 άτομα από 1.400.000 εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα εργάζονται και αμείβονται με καθυστέρηση από 1-12 μήνες.

Στην Ελλάδα το 0,05% του πληθυσμού κατέχει το 1/3 του ΑΕΠ, την στιγμή που το 1/3 του πληθυσμού βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας (475 ευρώ τον μήνα) την περίοδο 2010-2013.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Τα τελευταία χρόνια και πριν ακόμη εμφανισθεί η οικονομική κρίση η αύξηση των μισθών ήταν μικρότερη από την αύξηση της παραγωγικότητας, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κέρδος των επιχειρήσεων.

Στην Ελλάδα την περίοδο 1995-2008 οι μισθοί αυξήθηκαν κατά 12,5%, η παραγωγικότητα της εργασίας κατά 20%, ο πληθωρισμός κατά 30% και τα κέρδη των επιχειρήσεων κατά 40%.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

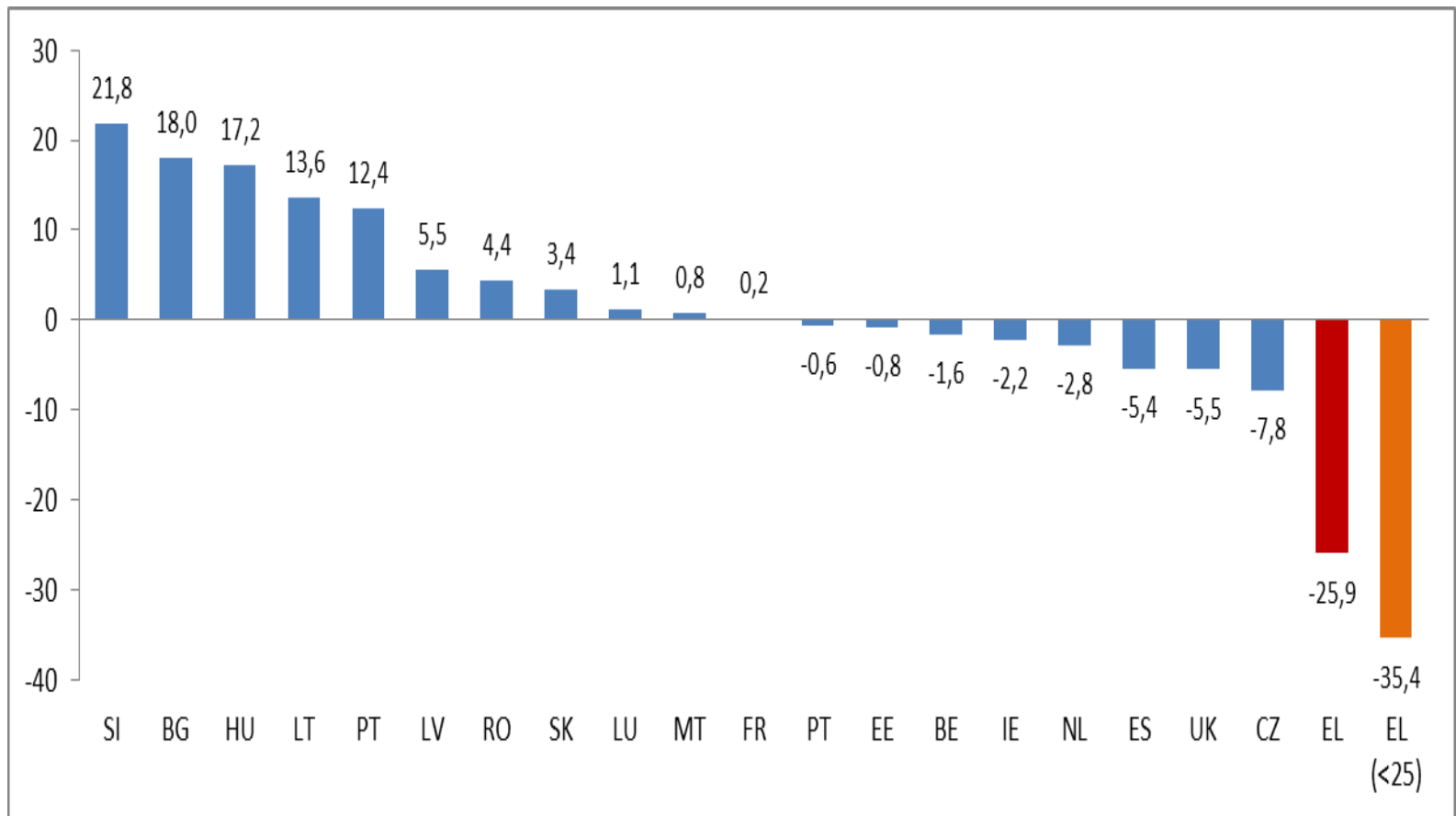
Για τους εργαζόμενους του Δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, κατά την διάρκεια του προγράμματος προσαρμογής, έχει επιβληθεί πληθώρα μέτρων που μειώνουν τις αποδοχές των εργαζομένων. Με βάση την μέση μισθολογική δαπάνη, η μείωση των μέσων ακαθάριστων ονομαστικών αποδοχών στο Δημόσιο υπολογίζεται σε -7,7% το 2010, -0,5% το 2011, -3,8% το 2012 και -6,7% το 2013.

Ο **πραγματικός κατώτατος μισθός** στην Ελλάδα το διάστημα 2010-2013 μειώθηκε κατά 25,9% και 35,4% για τους νέους κάτω των 25 ετών, από τα επίπεδα του 1984. Αποτέλεσμα είναι και η μείωση του επιδόματος ανεργίας (από 461,5 € σε 360€) και άλλων κοινωνικών παροχών που συνδέονται άμεσα.

Όπως παρατηρούμε από το παρακάτω διάγραμμα τα επίπεδα του κατωτάτου μισθού στη χώρα μας απέχουν σε μεγάλο βαθμό των υπόλοιπων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Σωρευτική μεταβολή κατώτατων πραγματικών μισθών στις χώρες της ΕΕ, 2010-2013

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η μείωση 45% των κύριων, επικουρικών συντάξεων και του εφάπαξ κατά την περίοδο 2010-2014, επιδείνωσε το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων και ταυτόχρονα συρρικνώθηκε σημαντικά το αποθεματικό κεφάλαιο της κοινωνικής ασφάλισης (4,5 δισ. ευρώ το 2013, 2,5 δισ. το 2015).

Κατά τη χρονική περίοδο 2010-2014 το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης υπέστη μείωση των δαπανών για συντάξεις κατά 32% (33 δισ ευρώ το 2010 και 22 δισ ευρώ το 2014), μείωση εισφορών από τη μείωση μισθών κατά 33% (11,5 δισ ευρώ το 2010 και 7,5 δισ ευρώ το 2014), μείωση αποθεματικού κεφαλαίου (12,5 δισ ευρώ από το PSI, 27 δισ ευρώ το 2010 και το 2015 μόλις 2,5 δισ ευρώ), μείωση της κρατικής επιχορήγησης (18,9 δισ ευρώ το 2010 και 8,6 δισ ευρώ το 2014), μείωση εσόδων λόγω ανεργίας 4 δισ ευρώ (2,5 δισ ευρώ το 2010 και 6,5 δισ ευρώ το 2014), μείωση εσόδων από εισφοροδιαφυγή 15 δισ ευρώ το 2014 και μείωση εσόδων από οφειλές 17,4 δισ ευρώ το 2014.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η εφαρμογή της ρήτρας του "μηδενικού ελλείμματος" στα επικουρικά ταμεία και στο εφάπαξ θα επιφέρει μεγάλη μείωση στις συνταξιοδοτικές παροχές αφού οι δαπάνες τους θα πρέπει να εναρμονίζονται με τα έσοδά τους.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις προς το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης το 2012 ήταν 15 δισ. ευρώ, το 2011 21 δισ., το 2009 18,9 δισ. Παρατηρούμε μια σταδιακή μείωση των επιχορηγήσεων στο ΣΚΑ, για τον περιορισμό του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού, και βάση του αναθεωρημένου μνημονίου ορίζονται στα 8,6 δισ. ευρώ το χρόνο.

Η εξέλιξις αυτές σηματοδοτούν μία δομική αλλαγή στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με μειώσεις της κρατικής επιχορήγησης, με μειώσεις δαπανών και προώθηση της ιδιωτικής ασφάλισης.

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

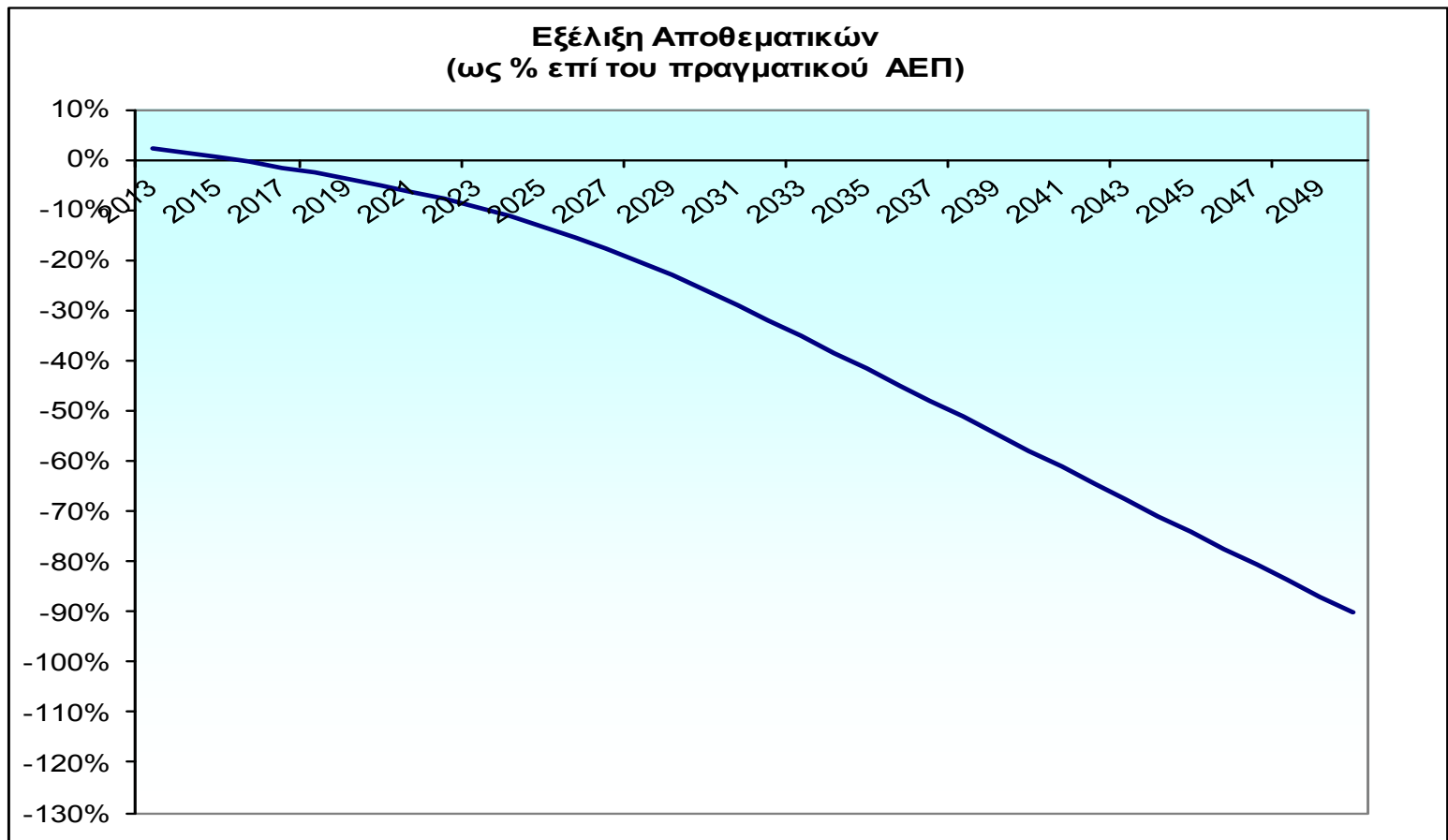
Το «σημείο ή έτος καμπής» του ασφαλιστικού συστήματος(ΙΝΕ/ΓΣΕΕ,2013) είναι το 2016.

Από τις μειώσεις των συντάξεων και την αύξηση των ορίων ηλικίας το σύστημα επιδείνωσε το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων, εξοικονόμησε κάποιους πόρους, αλλά οι πόροι αυτοί απορροφήθηκαν από τις απώλειες του συστήματος από την ανεργία, την εισφοροδιαφυγή, αλλά και από τον ρυθμό αύξησης των συνταξιούχων.

Ως το 2009 κάθε χρόνο έμπαιναν στο σύστημα περίπου 40.000 νέοι ασφαλισμένοι και συνταξιοδοτούνταν άλλες 40.000, ενώ από το 2010 ως το 2013, ο ετήσιος αριθμός των συνταξιοδοτούμενων ανήλθε σχεδόν στις 100.000, λόγω πρόωρων συνταξιοδοτήσεων, με την είσοδο στο σύστημα, λόγω της κρίσης, να αφορά ελάχιστους ή και καθόλου νέους ασφαλισμένους

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Εξέλιξη αποθεματικών κοινωνικής ασφάλισης

Οικονομική κρίση και Κοινωνική Ασφάλιση

Η βιωσιμότητα του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης (ΣΚΑ), εάν δεν μεταβεί η ελληνική οικονομία σε τροχιά ανάπτυξης με επιταχυνόμενους ρυθμούς, δεν αυξηθεί η κρατική χρηματοδότηση και δεν ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα για τη δημιουργία χρηματοδοτικών εισροών προς το σύστημα, τότε θα βασιστεί στην αύξηση των εισφορών ή στη μείωση του ποσοστού αναπλήρωσης των συντάξεων.

Με άλλα λόγια αποδεικνύεται ότι η πορεία ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης στην ελληνική οικονομία αποτελεί, εκτός των άλλων, τη θεμελιώδη προϋπόθεση ενίσχυσης των χρηματοδοτικών εισροών του ΣΚΑ.

Επίλογος

Οι δυσμενείς οικονομικές εξελίξεις στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα ειδικότερα αναδεικνύει την αναγκαιότητα νέου πλαισίου πολιτικών ανάσχεσης της κρίσης με τη λήψη αναπτυξιακών μέτρων με σκοπό την αύξηση του ΑΕΠ και της απασχόλησης, τη μείωση της ανεργίας, με έμφαση την ανεργία των νέων, με απώτερο σκοπό την βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος στην Ε.Ε. και στη χώρα μας.

Παράλληλα με την αύξηση των εσόδων του ΣΚΑ από τον κρατικό προϋπολογισμό κρίνεται αναγκαία η ανεύρεση νέων πόρων (εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού) με στόχο τη δημιουργία αποθεματικού κεφαλαίου και την μακροχρόνια οικονομική του βιωσιμότητα. Παρά το γεγονός ότι οι συντάξεις μειώθηκαν, το ασφαλιστικό σύστημα βρίσκεται εκ νέου σε αδιέξοδο, δεδομένου ότι εξαντλήθηκαν τα αποθεματικά του. Για το σχηματισμό του ασφαλιστικού αποθεματικού απαιτούνται φορολογικές πολιτικές εξεύρεσης πόρων από τα υψηλά εισοδήματα και την μεγάλη ακίνητη περιουσία.

Επίλογος

Συμπερασματικά η προοπτική στρατηγική του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη οφείλει τη διατήρηση και ενδυνάμωση του διανεμητικού του χαρακτήρα, και στη χάραξη μιας ολοκληρωμένη δημογραφικής πολιτικής με απώτερο σκοπό τη βιωσιμότητα του ΣΚΑ, την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού, την κοινωνική συνοχή, τη δικαιότερη αναδιανομή του εισοδήματος, την αλληλεγγύη και την αποφυγή της σύγκρουση των γενεών.